

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

آسیب شناسی فرار دختران
از منظر پژوهشهای روانشناسی

تألیف و گردآوری:
حامد نقاشیان یزدی، امیر عزیزی

سرشناسه: نقاشیان یزدی، حامد، ۱۳۶۴ -

عنوان و نام پدیدآورندگان: آسیب شناسی فرار دختران از منظر پژوهش های روانشناسی/

حامد نقاشیان یزدی، امیر عزیزی

مشخصات نشر: تهران: اندیشه عصر، ۱۳۹۳.

مشخصات ظاهری: ۲۲۰ص.رقعی

شابک: ۹-۲۵-۷۳۹۱-۶۰۰-۹۷۸

وضعیت: ست نویسی: فیفا

عنوان: آسیب شناسی فرار دختران از منظر پژوهش های روانشناسی.

موضوع: روانشناسی

موضوع: مسائل روحی و روانی دختران

شناسه افزوده: سر: امیر ۱۳۶۳ -

رده بندی کنگره: HV۴۴۹/۱۷۱۵-۳۹۳

رده بندی دیویی: ۳۶۰.۰۰۸۶۹۴

شماره کتابشناسی ملی: ۳۴۸۷۵۵۵

عنوان کتاب: آسیب شناسی فرار دختران از منظر پژوهش های روانشناسی

مؤلفین: حامد نقاشیان یزدی، امیر عزیزی.

طراحی جلد: شاهین کریمی

ناشر: اندیشه عصر-۶۶۴۲۴۶۱۷-۶۶۹۱۴۳۰۱

شمارگان: ۲۰۰ جلد

توبت چاپ: اول ۱۳۹۵

شابک: ۹-۲۵-۷۳۹۱-۶۰۰-۹۷۸

قیمت: ۹۰۰۰ تومان

مرکز پخش: تهران- میدان انقلاب- ابتدای خیابان آزادی- روبرو سینما مرکزی- بازار بزرگ

انقلاب- طبقه زیر همکف- پلاک ۹ تلفن ۶۶۴۲۴۶۱۷

www.andisheasr.com

فهرست عناوین	صفحه
مقدمه	

فرار دختران در ایران	۷
----------------------	---

فصل اول

باب های نظری سازه فرار از منزل	۱۵
تعریف فرار	۱۸
عوامل مؤثر در فرار	۱۹
اقسام فرار	۲۱
نظریه های مختلف شناخت فرار	۲۲
عوامل مؤثر در فرار دختران	۲۵
محیط خانواده و اهمیت آن	۳۱
فرار از نظر جرم شناسی	۳۹
وضعیت فرهنگی خانواده	۴۰
روابط عاطفی در خانواده	۴۳
چگونگی ارتباط و بهداشت روانی نوجوانان	۴۶
ویژگیهای شخصیتی نوجوانان	۵۳
تاثیر مدرسه بر بهداشت روانی دانش آموزان	۶۳
تحقیقات انجام شده	۹۲
پیامدهای فرار دختران	۱۱۲

فصل دوم

- نحوه ارائه خدمات به دختران فراری در ایران..... ۱۱۸
- مرکز بازپروری زنان و دختران آسیب‌دیده اجتماعی..... ۱۱۹
- خانواده سلامت..... ۱۲۰
- اهداف..... ۱۲۱
- نحوه پذیرش..... ۱۲۲
- روشهای سرزیر..... ۱۲۴
- شرایط و مراحل اندکی مقل..... ۱۲۵
- شرایط ترخیص از صریق اردوان..... ۱۲۶

فصل سوم

- بحث و پیشنهاد در مورد آسیب شناسی فرار دختران..... ۱۲۸
- چاره کار چیست..... ۱۶۰
- فرار دختران به سبب اعتیاد..... ۱۶۲
- تعریف کردن رابطه دختر و پسر..... ۱۷۱
- بررسی انواع روابط..... ۱۷۳
- خانه هایی که به زردی می گرایید..... ۱۷۴

- حمایت از آسیب دیدگان ۱۷۵
- انگیزه های فرار ۱۷۷
- توصیه و پیشنهادات ۱۷۹

پیوست

- مصاحبه با آقای دکتر سید هادی معتمدی ۱۸۶
- منابع ۲۱۴

مقدمه

فرار دختران در ایران

انسانها در فراز و نشیبهای تابناک و همیشه از دردها و آسیبهای اجتماعی بسیاری رنج برده اند و همواره در جستجوی یافتن علل و انگیزه‌های آنها هستند تا راهها و شیوه‌هایی را برای رهایی از آنها بیابند. از مجموعه این آگاهیها، تجربه‌ها و آموزه‌ها توانسته اند به تبیین اجتماعی بی‌نظمیها و آسیبهای اجتماعی، همراه با علل و انگیزه‌های پیدایی آنها و نیز شیوه‌های پیشگیری و درمان آنها بپردازند. زیرا خاستگاه اصلی آسیبهای اجتماعی را باید در کل حیات اجتماعی و نوع خاص روابط انسانی جستجو کرد. بنابراین، نابسامانیهای اقتصادی - اجتماعی از قبیل فقر، تورم، گرانی، بیکاری، فقدان امنیت مالی و حقوقی و غیره باعث

محرومیت می‌شوند و زمینه مساعدی را برای انواع مختلف آسیبهای اجتماعی چون، خودکشی، سرقت، اعتیاد به مواد مخدر، طلاق، گدایی و غیره فراهم می‌آورند. فرار از خانه نیز یکی از آسیبهای اجتماعی می‌باشد، که خود می‌تواند زمینه بروز بسیاری از آسیبهای اجتماعی دیگر را فراهم نماید (ستوده، ۱۳۹۰).

یکی از معضلات و نگرانیهایی که امروزه بعضی خانواده‌ها با آن دست به‌گریبانند، فرار دختران از کانون گرم خانواده است. حرکت رو به‌جریان این پدیده، بر نگرانی خانواده‌ها افزوده است و تبعات منفی آن، تأثیر بسیار نامطلوبی بر محیط گرم خانواده می‌گذارد که یا به سختی جبران می‌شود و یا هرگز قابل جبران نخواهد بود و برای همیشه آثار منفی آن باقی می‌ماند و این تأثیرات می‌تواند در قالب بیمارهای روحی و روانی بروز نماید (جشان، ۱۳۹۱).

در جامعه ما برنامه‌ای برای این افراد وجود ندارد. مسائلی از قبیل خانواده ناسالم، نبود برنامه ریزی‌ها و سیاست‌های اجتماعی اقتصادی و فرهنگی، تبعیض‌ها و نبود بهداشت روانی خانواده‌ها، زمینه‌ساز فرار دختران و مشکلات آتی آنها خواهد بود. بنابراین ما می‌بایست به علت‌ها توجه کنیم، یعنی چه عاملی باعث فرار دختران می‌شود. چه مراحل آسیب‌زایی در جامعه ما وجود دارد؟ و این مسئله اجتماعی را از ابعاد گوناگون فردی،

خانوادگی، اقتصادی، اجتماعی و روانی مورد بررسی قرار دهیم. بنابراین، در علت یابی فرار دختران از منزل به عوامل متعددی می‌رسیم که به صورتهای مختلف نقش دارند. شناخت ریشه‌ای این کجروی و رفتار انحرافی، نخستین شرط چاره‌جویی و درمان است. باید گفت توجه به مسئله فرار دختران از منزل و اقدام در جهت کنترل، کاهش و رفع عوامل آن می‌تواند جامعه را در راه رسیدن به عبادا سلامت و هدایت نسل جوان به برقراری روابط اجتماعی مناسب و به‌جا هدایت نماید (زواره‌ای، ۱۳۹۰).

فرار از خانه و اقدام به جوری و عدم بازگشت به منزل و ترک اعضای خانواده، بدون اجار از والدین یا وصی قانونی خود، در واقع نوعی واکنش نسبت به شرایطی است که از نظر فرد نامساعد، غیر قابل تحمل و بعضاً تغییرناپذیر تشخیص داده شده است. این عمل معمولاً به عنوان یک سازوکار دفاعی به منظور کاهش ناخوشایندی، خلاصی از محرکهای آزار دهنده و مضر، دستیابی به خواسته‌های مورد نظر و عموماً آرزوهای دور در انجام می‌شود (محبی، ۱۳۹۱).

از بدو تاریخ دختران فراری وجود داشته‌اند. اگر همه، سانه‌ها از جایی که در آن زندگی می‌کنند احساس رضایت نکنند و فضای حاکم بر محیط موجب رنج و عذابشان شود به فکر فرار می‌افتند. اما به طور کلی از زمانی که شهرنشینی رایج شد این مسئله و

1. Defence Mechanism

مشکلات آن روز به روز افزایش یافته و خانواده، کارکرد و وظایف خود را به عنوان خانواده سنتی قدیمی از دست داده است. امروزه در اکثر کشورهای جهان، فرار از خانه به یک معضل جدی اجتماعی تبدیل شده است. براساس آمار سازمان بهداشت جهانی، سالانه یک میلیون نوجوان ۱۳ تا ۱۹ ساله از خانه فرار می کنند، که ۷۲ درصد آنها دختر هستند (محبی، ۱۳۹۱). در ایران نیز مسأله فرار دختران از خانه به عنوان یک معضل مطرح می باشد. هر چند آمار دقیق در اختیار نداریم، لیکن اخبار جراید از روند رو به رشد آن آسیب اجتماعی، کاهش میانگین سنی دختران فراری و ظهور پیامدهای ناگوار آن حکایت می کند (محبی، ۱۳۹۱). همچنین می توان گفت اگر چه ممکن است فرار عملی فردی به نظر آید، اما با توجه به پیامدهای سوء آن برای جامعه در رده آسیبهای اجتماعی عنوان شده است و تحت این نام در مطالعات آسیب شناختی مورد بررسی قرار می گیرد زیرا پیامدهای آن اجتماعی است و سلامت اخلاقی جامعه را مورد تهدید قرار می دهد. (زواره ای، ۱۳۹۰).

در ایران تعداد نوجوانان فراری به سرعت رو به افزایش است، به طوری که در سال ۱۳۹۰ تعداد ۴۰۷۳ نفر نوجوان فراری توسط مرکز سازماندهی کودکان و نوجوانان خیابانی معاونت امور اجتماعی و فرهنگی شهر تهران مورد شناسایی قرار گرفتند. این پدیده در

میان دختران تنها در سال ۱۳۹۰ بیش از ۲۲۰۰ مورد فرار از خانه (در شهر تهران) به ثبت رسیده است (آفتاب، ۱۳۹۱). در حقیقت، آثار و عواقب ناگوار کننده فرار از خانه هم برای فرد فرار کننده و هم برای خانواده ها باعث شده است که این پدیده تبیینهای مختلفی را به دنبال داشته باشد.

هرچند (۲۰۰۰) در مطالعه ای به بررسی کودکان و نوجوانان فرار از منزل، که در خانواده ها به بقای خود ادامه می دادند، پرداخت. بیشتر این افراد فراری در واقع قربانیان خانواده های نابسامان بودند و از محیطی پر استرس فرار می کردند.

اکثر نوجوانان و کودکان فرار از خانه در تلاطم مشکلات عاطفی و افسردگی گرفتار هستند. همچنین، افراد نمایشی^۱ که جلب توجه دیگران برایشان در اولویت خاص قرار دارد و دوست دارند پر جنب و جوش باشند، در بیان هیجانات خود و رت اغراق آمیز عمل می کنند، روابط بین فردی آنها به صورت طوفانی است و تحت تأثیر دیگران هستند. در این افراد هیجان طلبی، سبراجویی، تنوع طلبی، استقلال طلبی افراطی، لذت گرایی، کمالیت و ارضاء تمایلات آنی مشاهده می شود که آنها را به سوی موانع و خطرها نظیر فرار از خانه رهنمون می کند. از دیگر مشکلات روحی و روانی که منجر به فرار دختران می شود می توان به ضعف عزت

1. Hersch
2. Hysteronic

نفس، احساس کهنتری، فقدان اعتماد به نفس، خود افسردگی شدید، شیدایی و غیره اشاره نمود (محبی، ۱۳۹۱).

آسیبهای اجتماعی از جمله فرار همچون امراض و ویروسیهای هستند که اخلاقیات و حیات اجتماعی را با خطر مواجه کرده و منجر به رواج بی حرمتی اخلاقی، تخطی از هنجارهای اجتماعی و ایجاد نضای نامطلوب در جامعه می شوند که می توانند بهداشت روحی و جسمی اعضای جامعه را تهدید نموده و آسیب جدی بر سلامت جاس و ایند با توجه به مطالب فوق، پژوهش حاضر تلاش دارد، که به بررسی ابعاد و جهات مختلف این پدیده بپردازد و چشم اندازی روشن نسبت به دلایل و عوامل فرار دختران از محیط خانواده ارائه دهد. زیرا شناخت علل ها اولین قدم و مهم ترین گام در مورد درمان است. آمارهای رو به گسترش موجود در منابع تحقیقی نشان می دهند که روز به روز بر تعداد نوجوانان و جوانانی که به علل گوناگون خانه و خانواده خود را ترک می کنند، افزوده می گردد. این افزایش همواره با کاهش حمایتهای دولتی در ساماندهی چنین افراد، بیش از پیش بر مشکلات موجود افزوده و باعث می شود تا این معضل ابعاد پیچیده تری یافته و طبیعتاً راههای مقابله با آن نیز دشوارتر گردد. نگاهی بر آمارهای موجود در این زمینه گویای این است که تنها در یک سال اخیر ۱۰ درصد بر میزان فرار دختران افزوده شده و به ۲۲۰۰ نفر در

1. Sensation Seeking

سال جاری رسیده است، که جای بسی تفکر دارد (گزارش سازمان ملی جوانان، ۱۳۹۱).

بنابراین، در صورت بالا رفتن آمار دختران فراری، میزان آسیبهای اجتماعی نیز افزایش می یابد و جامعه به لحاظ مادی، اخلاقی و امنیت متضرر خواهد شد، به طوری که نیروی انتظامی باید هزینه بیست و برای جمع آوری این افراد بپردازد. این در حالی است که اکثر این دختران به بیماریهای مقاربتی^۱، ایدز^۲ و هپاتیت^۳ مبتلاند و بدین وسیله بهداشت عمومی و امنیت ملی کشور را به شدت تهدید می کنند. همچنین، این پدیده آسیبی است که تک تک افراد جامعه را تهدید می کند. آمارهای ارائه شده از سوی مسئولان شهرداری تهران نشان می دهد که در سال ۱۳۹۱ است. برای نمونه در ده ماهه اول سال ۱۳۹۱ بیش از ۸۰ هزار روسپیگری گزارش شده است (آفتاب، ۱۳۹۱).

در واقع در ایران نوجوانان ۱۳ تا ۱۸ ساله بخش عمده ای از فراریان از منزل را تشکیل می دهند. در سال ۱۳۹۱، ۹۶۲ دختر در تهران فرار کردند، که این آمار در سال ۱۳۹۰ به ۶۰۰ دختر و پسر رسید (آفتاب، ۱۳۹۱). با وجود این ارقام و همچنین با توجه به شرایط نامساعد دیگر اجتماعی، هر روز شاهد آوارگی بسیاری

1. Sexual Transmitted Deases

2. Aids

3. Hepatitis

از جوانان فراری می‌باشیم که برای گذراندن زندگی خود و کسب درآمد به پست‌ترین اعمال دست زده و خود زمینه‌های بروز سایر بحرانها و اعمال ناپه‌نجار اجتماعی در جامعه را دامن می‌زنند. بررسی‌های متعدد نشان می‌دهند که، امروزه دختران فراری در معرض بسیاری از مشکلات و مسائل چون اعتیاد به مواد مخدر، تجاوزات جنسی، آزارهای روحی و روانی قرار می‌گیرند که خود آنها نیز عاملی در رایت آن به سطح جامعه می‌باشد.

از آنجا که پدیده فرار در ایران عموماً جرم محسوب نمی‌گردد، اما باعث انواع جرائم در جامعه می‌شود و ثبات و آرامش جامعه و افراد آن را برهم خواهد زد. لذا، ضرورت توجه به این امر بر هیچکس پوشیده نیست، و این توجه که ابعاد فردی، خانوادگی و اجتماعی خاصی را در بر می‌گیرد، نشانگر اهمیت نگرش دقیق به آنها و ارائه راهکارهای مفید و کارآمد در این زمینه است، که بدون شناخت دقیق این معضل در جامعه امکان پذیر نخواهد بود. به هر حال، بررسی این اطلاعات به ویژه در زمینه‌های شخصیتی و خانوادگی می‌تواند به ارائه راهکارهای مناسب جهت پیشگیری از این معضل اجتماعی بیانجامد، که در نتیجه به کاهش مشکلات و دیگر آسیبهای اجتماعی و خانوادگی و غیره منجر خواهد شد.